

TÜRK-İŞ | Haber Bülteni

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

Bayındır Sokak No: 10 Kızılay - Ankara | Tel: (0.312) 433 31 25-29 | Faks: (0.312) 433 85 80 - 433 68 09

facebook.com/turkiskonfederasyonu

twitter.com/turkiskonf

www.turkis.org.tr

27 Haziran 2016

HAZİRAN 2016 AÇLIK ve YOKSULLUK SINIRI

- ✓ YOKSULLUK ve YOKSUNLUK BU AY DAHA FAZLA GÜNDEMDE...
- ✓ DÖRT KİŞİLİK AİLENİN AÇLIK SINIRI 1.350 TL, YOKSULLUK SINIRI 4.398 TL
- ✓ BİR KİŞİNİN GEÇİM MALİYETİ 1.687 TL/AY
- ✓ RAMAZAN AYINDA GIDA FİYATLARI GERİLEDİ...

Çalışanların aileleri ile birlikte içinde buldukları yaşam koşullarının niteliği elde edilen ücret geliriyle doğrudan bağlantılıdır. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ) yirmi dokuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı "açlık ve yoksulluk sınırı" araştırmasıyla çalışanların karşı karşıya kaldığı geçim şartlarının boyutunu ortaya koymaktadır.

Gıda harcaması gibi en temel ihtiyacının karşılanması sürecinde ailelerin maruz kaldıkları sıkıntılar, maddi yoksunluk bu ay daha belirgin ve hissedilir olmaktadır. Mevsim şartları ve talebin gerilemesiyle gıda fiyatları ramazan ayında önemli oranda gerilemesine karşın, geçim koşullarının ağırlığı devam etmiştir.

TÜRK-İŞ Araştırmasının Haziran 2016 ayı sonucuna göre;

- Dört kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarı (**açlık sınırı**) 1.350,21 TL,
- Gıda harcaması ile birlikte giyim, konut (kira, elektrik, su, yakıt), ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer aylık harcamaların toplam tutarı ise (**yoksulluk sınırı**) 4.398,09 TL olmuştur.
- Bekar **bir çalışanın aylık yaşama maliyeti** ise 1.686,87 TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 1: Dört Kişilik Ailenin Açlık ve Yoksulluk Sınırı (TL/Ay)

	Haziran 2015	Aralık 2015	Mayıs 2016	Haziran 2016
Yetişkin Erkek Gıda Harcaması	369,29	381,94	388,62	382,92
Yetişkin Kadın Gıda Harcaması	306,56	318,17	316,22	310,89
15-19 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	398,52	412,38	407,85	400,86
4-6 Yaş Grubu Çocuk Gıda Harcaması	263,29	272,77	262,21	255,55
Açlık Sınırı	1.337,66	1.385,26	1.374,89	1.350,21
Yoksulluk Sınırı	4.357,20	4.512,25	4.478,48	4.398,09

* Gıda harcaması tutarı, yuvarlama nedeniyle, toplamda farklı olabilmektedir.

TÜRK-İŞ hesaplamasına göre; yapılması gereken aylık gıda harcaması tutarı bir önceki aya göre 25 TL gerilemiştir. Yılın ilk yarısı itibariyle gerileme yüzde 2,53 oranındadır. Aynı şekilde aylık yaşam maliyeti bir önceki aya göre 80 TL gerilerken, 2016 yılının başına göre 114 TL daha az harcama yapılması mümkün olmaktadır.

Ancak ailenin zorunlu harcamaları için yapılması gereken tutar gerilemesine rağmen, çalışanların refahında bir düzelmeye söz etmek söz konusu değildir. Deyim yerindeyse, kötüye gidiş yavaşlamıştır. Dört kişilik bir ailenin sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için yapılması gereken aylık gıda harcaması tutarı ile ücret gelirleri, örneğin halen yılsonuna kadar geçerli olacak 1.300 TL'lik asgari ücret kıyaslandığında, yaşama koşullarının insani olmadığı ortaya çıkmaktadır. Asgari ücret dört kişilik ailenin gıda harcamasını bile karşılamaktan uzaktır. Yürürlükte olan asgari ücret düzeyi bekar bir işçinin yaşam maliyetine yetmemektedir.

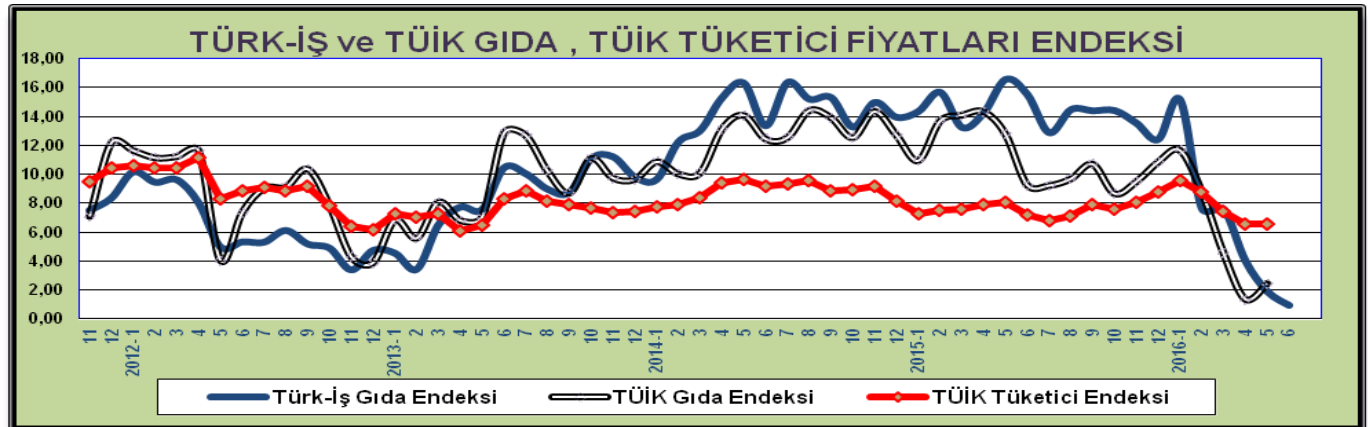
TÜRK-İŞ'in verileri temel alındığında "mutfak enflasyonu"ndaki değişim 2016 Haziran ayı itibariyle şöyle gerçekleşmiştir:

- Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin "gıda için" yapılması gereken asgari harcama tutarı **bir önceki aya göre** yüzde 1,80 oranında geriledi.
- Yılın **ilk altı ayı itibariyle** yüzde 2,53 oranında gerileme olmuştur.
- Gıda enflasyonunda **son on iki ay itibariyle artış oranı** sadece yüzde 0,94'tür.
- **Yıllık ortalama artış oranı** ise yüzde 9,71 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 2: Gıda Harcamasındaki Değişim

	Haziran 2013	Haziran 2014	Haziran 2015	Haziran 2016
Bir önceki aya göre değişim oranı (%)	2,65	0,05	-0,86	-1,80
Bir önceki yılın Aralık ayına göre değişim oranı (%)	3,72	7,07	8,55	-2,53
Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim oranı (%)	10,45	13,35	15,51	0,94
12 aylık ortalamalara göre değişim oranı (%)	5,82	11,69	14,88	9,71

Gıda fiyatları artışı son oniki ay itibariyle yüzde 1'in altına düşmüştür. Aralık ayına göre gerileme yüzde 2,53 oranındadır. Kuşkusuz gıda fiyatlarındaki bu gerileme tüketici fiyatları endeksine de olumlu yansımaya sebep olacaktır. Ancak enflasyonda bu ay ortaya çıkan gerileme, özellikle maaşları son altı ayda gerçekleşen enflasyona göre arttırılan işçi ve esnaf emeklisini hayal kırıklığına uğratacaktır. TÜRK-İŞ Gıda Endeksi ile TÜİK Gıda Endeksi ve TÜİK Tüketici Fiyatları Endeksi'ndeki değişim şu şekildedir:

Gıda harcaması çalışmasına temel alınan beslenme kalıbında yer alan ürünlerin fiyatlarında Haziran 2016 itibariyle gözlenen değişim ise şöyle olmuştur:

- Süt, yoğurt, peynir grubunda; daha önceki yılların bu ayında pek rastlanmayan biçimde ortalama fiyatlar tümünde gerileme gösterdi ve bu durum mutfak harcamasına olumlu yansıdı.
- Et, tavuk, balık, sakatat, bakliyat ürünlerinin bulunduğu grupta; tavuk fiyatı değişmedi. Kıyma etin fiyatı artarken, kuşbaşı etin fiyatı –bazı marketlerde yürütülen kampanya nedeniyle- biraz geriledi ve bu durum ortalama et kilogram fiyatına olumlu yansıdı. Geçen ay sona eren balık mevsimi nedeniyle bazı tezgahlar kapandı, açık olanlarda ise ağırlıklı olarak kültür balıkları (alabalık, somon, levrek) yer aldı. Balık fiyatı bu ay artış gösterdi. Yumurta fiyatı, beklendiği gibi, okulların kapanmasıyla geriledi. Sakatat ürünlerinde ise fiyat değişikliği olmadı. Bakliyat ürünlerinde (kuru fasulye, kırmızı mercimek, barbunya) genellikle marketler kendi markalarını ağırlıklı olarak sattıklarından fiyat indirimi tespit edildi.
- Bu ay sebze-meyve ortalama kilogram fiyatı artarak 3,59 TL'den 3,701 TL'ye geldi. Sebze ortalama kilogram fiyatı artarken (3,24 TL'den 3,52 TL'ye), meyve ortalama kilogram fiyatı –geçtiğimiz ay vurguladığımız üzere- gerileyerek 4,13 TL iken 3,95 TL oldu. Hesaplama yapılırken -her zaman olduğu gibi- pazardaki mevsim ürünleri esas alındı ve ürünlerin tek tek ağırlığı yerine genel meyve-sebze tüketimi miktarından hareket edildi.
- Ekmek, pirinç, un, makarna, irmik gibi ürünlerin bulunduğu grupta; ekmek fiyatı aynı kaldı ve fakat bu ay genelde ağırlıklı olarak pide satışı gerçekleşti ve 250 gramlık pidenin satış fiyatı 1,50 TL oldu. Pirinç ve irmik fiyatında fiyat indirimi dikkati çekerken, un ve makarna fiyatı aynı kaldı.
- Son grup içinde yer alan gıda maddelerinden; tereyağı ve ayçiçeği yağı fiyatı biraz yükseldi, margarin ve zeytinyağı fiyatı ise değişmedi. Siyah zeytinde ortalama kilogram fiyatı bu ay artarken, yeşil zeytin fiyatı biraz geriledi. Yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık, ayçekirdeği vb.) ürünlerinde Antep fıstığındaki fiyat artışı ve cevizdeki fiyat gerilemesi dışında diğerleri aynı kaldı. Şeker ve tuz fiyatı aynı kalırken, bal ve reçel fiyatında artış oldu. Pekmez fiyatı değişmedi. Baharat (kimyon, nane, karabiber, vb.) ürünleri ile salça fiyatı bu ay yine aynı kaldı. İhlamur fiyatı da değişmedi. Çay fiyatı artış yönünde ayarlandı.

Konfederasyonumuzca hesaplanan tutarlar ücret düzeyi olmayıp haneye girmesi gereken toplam gelir miktarıdır. Ancak hanede çalışan sayısının sınırlı ve fakat ele geçen ücretin yetersiz olduğu durumlarda, elde edilen gelir birden fazla kişinin geçimini karşılayamamakta, kişi başına "insanca geçim için" yapılması gereken harcama tutarı yetersiz kalmaktadır.

TÜRK-İŞ'in bu araştırması alanında ilktir. Daha sonra bu alanda yapılan benzeri çalışmalara da örnek olmuştur/olmaktadır. "Açlık ve Yoksulluk Sınırı" çalışmasında hesaplamaya temel alınan gıda maddelerinin fiyatları, Konfederasyonumuzca piyasadan, market ve semt pazarları sürekli ve düzenli dolaşarak **doğrudan** tespit edilmektedir. TÜİK tarafından derlenen fiyat verileri kullanılmamakta ve fakat, gelişmeleri değerlendirmek ve kıyaslama yapmak için sonradan izlenmektedir. **Çalışma bu niteliğiyle bağımsızdır.**

Konfederasyonumuz her ayın son haftasında ve TÜİK açıklamasından yaklaşık bir hafta önce hesaplama sonuçlarını kamuoyuna açıklamaktadır ve bu yönüyle, tüketici fiyatlarındaki artış eğilimini yansıtan "**öncü gösterge**" niteliğini de taşımaktadır.

AÇIKLAMALAR

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine saygın yaşam düzeyi sağlayacak bir gelir elde etmeleri esastır. Yoksulluk, genel anlamıyla, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamama durumu olarak tanımlanmaktadır. Yoksulluk sınırı tutarı, bir ailenin, insan onurunun gerektirdiği zorunlu ihtiyaçları karşılayabilmesi için yapması gereken harcama düzeyidir.

Türkiye’de bu konuda düzenli bir çalışma bulunmamaktadır. TÜRK-İŞ, var olan bu eksikliği gidermek amacıyla, Aralık 1987’den bu yana düzenli olarak her ay, gıda harcaması tutarını ve buradan hareketle açlık ve yoksulluk sınırını açıklamaktadır.

Türkiye’de yoksulluk sınırı ve yoksulluğun boyutları ile ilgili ilk resmi çalışma TÜİK tarafından 14 Nisan 2004 günü açıklanan “2002 Yoksulluk Çalışması”dır.

Çalışanların, kendilerine ve ailelerine yetecek bir ücret almaları gereği açıktır. Ancak temel ihtiyaçların karşılanabilmesini sağlayacak ve refahtan pay almasını mümkün kılacak ücretin hesabı nasıl yapılacaktır? İşçinin yaşam standardını sürdürmesi ya da iyileştirmesi için gerekli olan tutar ne kadar olmalıdır? Kuşkusuz bu ve benzeri soruların cevabını vermek kolay değildir. Gerekli olacak tutarın hesabı, yaşam standardı ve tüketim alışkanlıklarına da bağlı olarak kişiden kişiye, hatta ülkeden ülkeye farklılıklar göstermektedir.

İşçinin ailesiyle birlikte, insan onuruna yaraşır bir yaşam düzeyi sağlayabilecek harcama tutarını belirlemek için yapılabilecek hesaplamalardan biri, beslenmeye ilişkin ihtiyaçların belirlenmesidir. Dengeli beslenebilmek için, yetişkinlerin ihtiyaç duyacağı kalori miktarı ile çocukların yaşlarına göre gerekli olan kalori miktarının ne olması gerektiği hakkında bilimsel araştırmalar yapılmıştır. Sağlığın korunabilmesi için bu kalorileri sağlayacak besin miktarları yanı sıra, gerekli protein, yağ ve karbonhidrat miktarları konusunda da belirlemelerde bulunulmuştur. Bu kapsamda, farklı büyüklükteki aileler için toplam besin ihtiyacı hesaplanabilmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasında, dört kişilik bir ailenin, bilimsel olarak belirlenmiş beslenme kalıbı temel alınmaktadır. Anılan beslenme kalıbı, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Teknolojisi Yüksek Okulu’ndan sağlanmıştır. Günlük kalori ihtiyacının hesabında, hem yetişkin kişiler hem de genç ve çocuk nüfus dikkate alınmaktadır. Buna göre yetişkin erkek için 3500, yetişkin kadın için 2300, 15-19 yaş grubundaki erkek çocuk için 3200 ve 4-6 yaş grubundaki çocuk için 1600 kalorilik liste temel alınmıştır.

Çalışmada kullanılan besin grubunda şu besin maddeleri yer almaktadır:

Birinci grupta; süt, yoğurt, peynir... İkinci grupta; et, tavuk, balık, sakatat ürünleri, yumurta, kuru bakliyat (nohut, mercimek, kuru fasulye, barbunya vb.)... Üçüncü grupta; meyve ve sebze... Dördüncü grupta; ekmek, makarna, pirinç, bulgur, un, irmik, diğer tahıl unları... Beşinci grupta; tereyağı, margarin, ayçiçeği yağı, zeytinyağı, zeytin, yağlı tohum (ceviz, fındık, fıstık vb.), şeker, reçel, marmelat, bal, pekmez, tuz, baharat (kimyon, karabiber, pul biber, nane vb.), çay, ıhlamur, salça...

Araştırmada, dört kişilik bir ailenin fizyolojik ihtiyaçları ile tutarlı, yeterli ve dengeli beslenmesini sağlamak için gerekli olan kalori sayısı ve bunu karşılayacak besinlerin cins ve miktarı temel alınmaktadır. Ankara’da çalışanların yoğun olarak alışveriş yaptıkları market ve semt pazarları ayda iki-üç kez dolaşarak fiyatlar derlenmekte ve yapılması gereken asgari düzeydeki gıda harcaması tutarı hesaplanmaktadır.

“Açlık Sınırı” dört kişilik bir ailenin, sağlıklı ve dengeli beslenebilmesi için bir ayda gıda için yapması gereken asgari harcama tutarını tanımlamaktadır.

İnsan onuruna yaraşır düzeyde yaşam sürdürebilmek için gereken harcama tutarı, hiç kuşku yok ki, gıda ile sınırlı değildir. Gıda harcaması yanında giyim, konut, ulaşım ve diğer ihtiyaçlar için gerekli tutarın da ayrıca hesaplanması gerekmektedir. “Yoksulluk sınırı” zorunlu ihtiyaçlar için yapılması gereken toplam harcama tutarını ifade etmektedir.

Gıda dışındaki zorunlu harcamaların tutarını ayrıntılı olarak ve tek tek hesaplamak için kullanılabilecek, “beslenme kalıbı” benzeri bir bilimsel ve objektif yöntem -maalesef- mevcut değildir. Bu tutarın hesaplanmasında, genellikle aile bütçesi yöntemi kullanılmaktadır. Ailelerin elde ettiği geliri ve temel ihtiyaçları için yaptıkları harcamaları gösteren çalışmalardan yararlanılarak bir hesaplama yapılabilmektedir. Diğer bir ifadeyle, ailelerin toplam harcamaları içindeki “gıda” payı temel alınarak gıda dışı harcamalara ulaşılmaktadır.

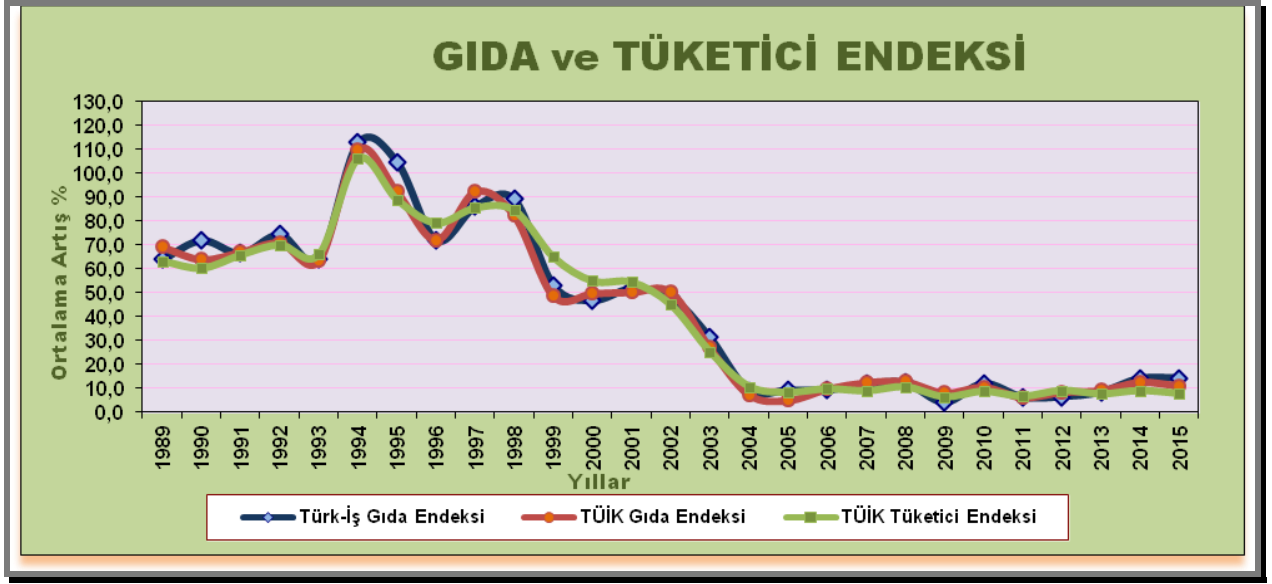
Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından, aile bütçesine yönelik anket çalışması yapılmaktadır. TÜİK, ülke genelinde yaptığı anket ile ailelerin elde ettiği geliri ve tüketim harcamalarını bulmaktadır. TÜİK’in 2003-2004 Hanehalkı Tüketim Harcamaları Anketi’ne göre gıda harcamalarının toplam tüketim harcamaları içindeki payı yüzde 30,70 oranındadır.* Hesaplamalarda bu oran esas alınmaktadır.

TÜRK-İŞ çalışması sonucu açıklanan yoksulluk sınırı tutarı, işçinin eline geçmesi gereken ücret düzeyi değildir. Bu değerlendirme eksik bir yaklaşımın ifadesidir. Yoksulluk sınırı tutarı, ailenin yapması gereken insan onurunun gerektirdiği harcama düzeyidir ve bir bakıma, haneye girmesi gereken toplam gelirin alt sınırını ortaya koyan önemli bir göstergedir. Ancak çoğu zaman, ücretli çalışan ailenin tek gelir kaynağı olduğundan yoksulluk sınırı tutarı olması gereken ücret düzeyi olarak görülmektedir.

TÜRK-İŞ’in bu çalışmasıyla hesaplanan gıda harcama tutarında, aylar ve yıllar itibariyle meydana gelen değişimi yansıtan oranları enflasyon verisi olarak değerlendirmek de ihtiyatlı bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Konfederasyonumuzun yirmi dokuz yıldan bu yana her ay düzenli olarak yaptığı gıda harcaması tutarındaki değişim, bir bakıma TÜİK’in açıkladığı tüketici fiyatlarındaki değişimin yönünü ortaya koyan öncü gösterge niteliğindedir. Nitekim 1988-2014 yıllarını kapsayan dönemdeki TÜİK tüketici fiyatları endeksindeki artış ile birlikte tüketici fiyatları içinde önemli alt harcama grubu olan gıda harcamalarındaki yıllık ortalama değişim TÜRK-İŞ gıda harcaması ile kıyaslandığında -neredeyse- paralel bir gelişme hemen dikkati çekmektedir.

* TÜİK 2005 yılı için bu oranı yüzde 28,3; 2006 yılı için yüzde 28,5; 2007 yılı için yüzde 28,4, 2008 yılı için yüzde 26,6; 2009 yılı için yüzde 26,7; 2010 yılı için yüzde 27,1; 2011 yılı için yüzde 26,2 olarak hesaplamıştır. 2012 yılı için bu oran yüzde 25,1 ve 2013 için yüzde 23,5’dir. 2014 yılı için TÜİK tarafından hesaplanan gıda içi harcama oranı yüzde 22,7 ve nihayet 2015 yılı için yüzde 22,5’dir.

Ancak, yinelemek gerekir ki, bu çalışma, tüketici fiyatları endeksi olarak değerlendirilmemelidir.

Dar gelirli ailelerin elde ettiği gelirin yeterli ve dengeli beslenme için gerekli harcamaları bile karşılayabilecek düzeyde olmadığı açıktır. Aileler, düşük düzeydeki geliriyle beslenme ve beslenme dışı harcamaları karşılayabilmek için çeşitli malların fiyatlarını da dikkate alarak tüketim malları arasında tercihte bulunmak zorunda kalmaktadır. Çoğu zaman fiyatı yüksek olan gıda maddeleri yerine fiyatı düşük olan gıda maddelerini seçmektedir.

Bu durumda olan aileler, büyük bir olasılıkla beslenme dışı harcamalarının (kira, ulaşım, yakıt, elektrik ve benzerleri) bir kısmını da beslenme harcamalarından kısarak elde edebilmektedir. Sonuçta, gelir düzeyinin düşük ve yetersiz olması, dar gelirli kişi ve ailelerin sağlıksız ve dengesiz beslenme yapmasına yol açmaktadır.

TÜRK-İŞ tarafından hesaplanan açlık ve yoksulluk sınırı tutarları ile elde edilen gelir arasındaki fark, çalışanların içinde bulunduğu geçim sıkıntısının boyutlarını ortaya koyan önemli bir gösterge olmaktadır.